

PANORAMA

28-OCTOBER 1943 - No. 22

LOSSE NUMMERS 16 CENT

**PRINSENGRACHT MET
WESTERKERK** Teek. B. ten Hove

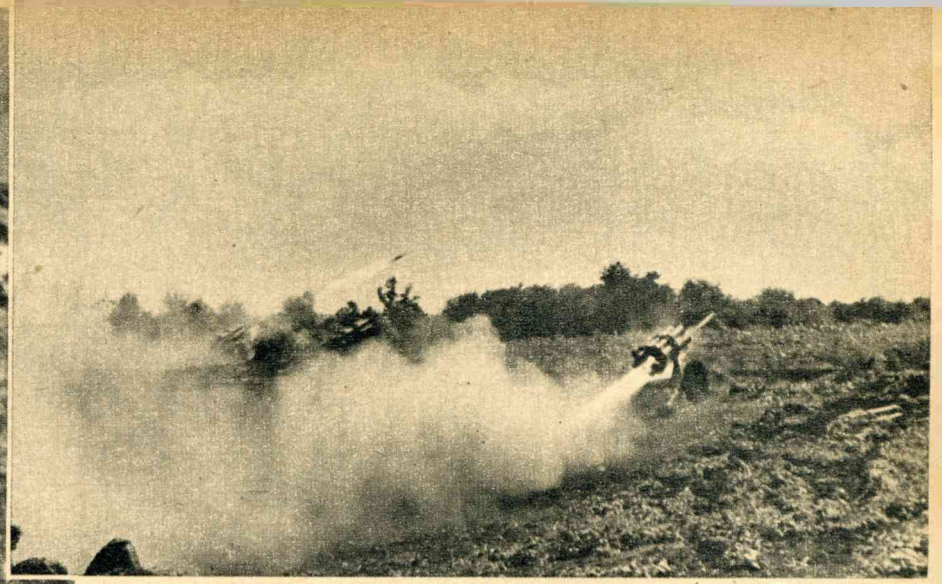

Een zware Duitse tank wacht bij het aanbreken van den dageraad op het sein om een tegenaanval te gaan ondernemen.

FRONTFOTO'S VAN HET OOSTEN

De gehuchten, die op het operatieterrein verspreid liggen, zijn in puinhoopen veranderd. Pantsergrenadiers hebben achter een vernield huis dekking gezocht en slaan van hier de verrichtingen van den vijand gade.

Salvogeschut wordt op de aanstormende bolsjewisten afgevuurd.

Duitse nevelwerpers in actie. SS Kriegsberichtler Adendorf, Merz, Zeymer, O. H.

Een stoottroep doet een tegenaanval. Het infanteriegeschut is onder dekking oogesteld en neemt de vijandelijke stellingen onder vuur

NARDJE KRUIZEMUNT, DE ONWANKELBARE

Haha, dat Nardje Kruizemunt! Hij woonde daar op zijn eentje onder het gehucht Sint Jansmolen, dicht bij het buitengoed van notaris Camel.

Hij woonde daar maar in een klein huisje met een stalleke er aan. Maar méér had Nardje niet van noode; het was hem groot en rijk genoeg. Rijk? Allee, Nardje was maar een arm manneke, dat genoeg moest ploeteren om rond te komen, noewel 'nen mensch alleen al gauw genoeg rondkomt. Waarvan bestond Nardje eigenlijk? Ja, dat is niet zoo gauw gezegd; hoe bestaat een vrij man? Want een vrij man was Nardje, hij stond met niets in verband, hij was zoogezegd zijn eigen baas, hij deed wat hem lustte. Dan was Nardje een tevreden mensch! Neen, dat was hij niet, hij was alleen maar eigenninnig, hij liet zich niet raden of wijzen, hij wist zelf hoe het moest en zou gaan. Daarom had Nardje geen vast werk nieverans. Hij was zoo'nen scharrelaar. Hij zat in de bosschen, hij schoot een konijn, hij verkocht zoo'n beetje hout, een kip, een geit; in den tijd reed hij met zijn hondenkarke naar Donecke met versche groenten en maar zelden werkte hij hier of daar voor een daggeld; Nardje Kruizemunt was vrij man: „Kijk,” zei hij te zijner tijd, „ik doe hoe ik wil en wat ik wil.”

„Ja,” zeiden die van Sint Jansmolen, „ge hebt niet veel zorgen.” En Nardje lachte, maar het verdroot hem dat hij geen geld in zijn kast kon krijgen, al was alles wat hij verdienen kon toch alleen het zijne en hoefde hij het niet te verdeelen over vrouw en kinderen.

Maar komaan, iedereen krijgt zijn kans, voor iedereen komt het geluk, vroeg of laat, het komt, wanneer ge het maar weet te vatten. En het kwam ook voor Nardje Kruizemunt. 't Ging als de wind over 'n korenveld: het gerucht deelde zich aan iedereen van Sint Jansmolen mee: Nardje had een prijs in de loterij gewonnen. Hoeveel het was, wisten ze niet, maar het moest wel veel zijn; hoorden ze niet praten van vijfhonderd gulden? Dat gelukkig Nardje Kruizemunt!

„Is 't waar?” vroeg Mieke Vereeze.

„Ja, 't is waar!” straalde Nardje, „nu heb ik geld.”

„Ge moest trouwen,” raadde Mieke, „ge zijt nog geen vijftig.”

„Ge zijt bedankt,” zei Nardje, „ik trouw niet, het is alles het mijne.”

En dan kwam Sief Petoet en zei: „Nu kunt ge een pannendak op uw huis leggen.”

„Mijn dak is nog goed,” zei Nardje.

„Ik leg het voor vijfhonderd gulden,” hield Sief aan, „ge zijt voor 'w leven gesteld.”

Maar wat had Nardje aan pannen, waar zijn rieten dak nog niet overal doorregende.

„Ik timmer een heining met rasterdraad om 'w land,” zei Nolleke Moor, „dan vreten de konijnen 'w groenten niet op.”

Ze raadden hem alles ten goede, maar Nardje hield de handen op zijn zakken. „Ze komen niet aan mijn geld,” zei hij. Hij moest geen paardje voor zijn groentekar, hij moest geen sterk pak, hij moest geen stuk grond er bij, hij had geen nieuwe tafel en stoelen noodig, geen klok, geen goeie kachel, geen harmonica, niets van alle nuttige zaken of van weelde, die ze hem aanprezen, had Nardje noodig.

„Misschien schenkt ge ons nog een schoon beeld,” lachte broeder Gomar, toen Nardje met zijn groenten langs kwam, en hij zag met zijn groote oogen Nardje blij aan. Voooreerst kwam Nardje niet meer bellen aan de kloosterpoort: „Van mijn geld blijven ze af.” Hij reed het klooster voorbij, met zijn handen op zijn zakken. Hij reed naar Donecke en zag en zocht naar de dingen die hij in zijn rijkdom gemakkelijk koopen kon. Zijn leelijke, magere hond trok het karke over den weg, door de straten van Donecke, waar kwajongens hem nariepen en spotten met dieën beenigen hond. Misschien was een paard zoo'n jong, vurig paardje, toch iets voor hem? „Geen paard,” duwde Nardje nijdig die gedachten terug, „ik doe wat ik wil, ik wankel niet.”

Maar dat geld, dat veel geld, dat maakte hem onrustig en ongedurig, hij durfde het niet thuis laten en onderweg was hij bang het te zullen kwijtraken. Hij zweette van onrust.

En toen kwam hij buiten Donecke langs een veld, waar politiemannen doende waren met honden. Hij hield zijn karke stil en zag met groeiende spanning naar wat die honden verrichtten, hij zag hoe ze een man naar de keel sprongen.

Dat was schoon, dat was geweldig, en verzadigd reed Nardje naar huis. En onderweg grepen zijn gedachten zich daar meer en meer aan vast. Zoo'nen hond te hebben! Dan kon hij gerust de rest van zijn geld in de kast laten liggen, dan hoefde hij niet vol angst zijn handen op zijn zakken te houden, en nog éér Nardje thuis was, wist hij dat hij een besten politiehond zou koopen, een bloedhond, die zijn rijkdom zou beschermen.

Hij ging wijd van huis, nog verder dan Donecke. Hij onderhandelde, het kwam er op een paar guldens niet op aan. Misschien zochten ze den besten hond uit dien ze maar hadden, misschien had Nardje er niet zooveel verstand van, in ieder geval moest hij diep in zijn zak tasten — honderd gulden vroegen ze hem voor den bloedhond, 'nen leelijken hond, mee slierten van haren op zijn lijf en mee schuim op zijn bek; hij was van zuiver ras, zeiden ze, en trotsch bond Nardje het beest bij zijn huis vast.

„'Ne mooie is 't niet,” zeiden ze.

„Maar 'nen echten rashond,” zei Nardje.

Ja, dat zagen ze en ze keken met eerbied naar den rashond van Nardje Kruizemunt: ze vroegen niet naar het waarom, en Nardje was danig fier op zijn bezit, een hond, zooals niemand, uren in den omtrek, bezat, ook notaris Camel niet! En hij verweerde zijn rashond. Hij schoot een konijn en slachtte een kieken en deelde dat met zijn hond. Met fellen wellust scheurde en reet het beest met zijn scherpe tanden de stukken vleesch vaneen en brak en kraakte de beenderen, en Nardje zag dat ze hem niet bedrogen hadden en dat het een echte rashond was; zoo'nen hond hadden ze nergens! Stilaan verminderde hij het voedsel van goede hazen en kieken. Hij voerde hem brood en aardappels en slechts zelden kon de hond zich te goed doen aan een stuk van een konijn. Zóó gewend was de hond aan Nardje, hij sleurde die stukken uit zijn handen, zóó gewend was hij aan hem, dieën oersterken, venijnigen bloedhond. Ha! en toen mocht hij al eens vrij op het erf rondloopen en met zijn meester een wandeling maken langs het buitengoed; hij loerde daarbij naar het gevogelte in de ren, en Nardje zag met trots naar het fel begeeren van zijn rashond. Nardje Kruizemunt kon rustig slapen met zoo'nen hond.

Nardje was danig fier op zijn bezit. Teek. B. ten Hove

Maar op een keer was de hond weg. Toen Nardje op een ochtend naar hem riep, hoorde hij niet den jankenden blaf om zijn eten. Bij het hok lag de ketting met den verscheurden halsband en hoe Nardje riep en floot, hij kreeg geen antwoord van zijn dierbaren hond. Hij vroeg den bureu, gei, ze vershoten van angst toen ze hoorden, dat dief bloedhond vrij

rondliep en ze scholden op dat eigenwijze Nardje. En Nardje liep het zandbaantje uit en zocht langs de huizen en riep over de velden, maar noch Nardje noch iemand zag of hoorde den rashond, en met looden schoenen sukkelde Nardje naar huis. „Honderd gulden,” zuchtte hij. „Ja,” zei Mieke Vereeze — maar ze zei dat niet hardop — „waarom zijde ook zoo eigenwijs?” Ze zei: „Misschien is hij naar zijn ouden baas teruggelopen.” En Nardje spande zijn mageren trekhond voor het karke en met een beetje meer hoop reed hij naar Donecke. Zoo kwam hij bij het buitengoed van notaris Camel. Er stonden een paar jagers, druk gebarend, bij een park, ze stonden over iets, wat daar in het gras lag, dicht bij de vogelkooien, en Nardje rekte zich nieuwsgierig om te zien wat ze daar geschoten hadden. Neen, hij dacht daarbij niet aan een drama, maar plotseling schoot hij recht, hij tuimelde, wit van nijl, bijkans van het karke, toen hij zag, dat het zijn hond moest zijn, die, lang uitgestrekt, daar lag. Hij vloog van het karke, hij scholdde naar de jagers. Ze schrokken om dat wilde, witte manneke.

„Wie heeft mijn hond doodgeschoten? Wie?” en hij jammerde: „Honderd gulden!”

Wist hij zeker, dat het zijn hond was? vroegen ze.

Heesch schreeuwde en tierde Nardje — zoo kwamen ze niet van hem af. „Honderd gulden, ik haal politie.”

Dan hoefde hij niet wijd te loopen, zeiden ze: „Dáár!”

Twee marechaussees kwamen met den notaris uit de vogelkooien.

„Is dat uw hond?” vroegen ze.

„Ja!” schreeuwde Nardje triomfantelijk, „dat is mijn hond, dien ze hebben doodgeschoten.”

Ze schreven zijn naam op. „Dan weten we wat we weten wilden,” zeiden ze, „hoeveel schat u de schade, notaris?”

Ze bladerden in het boekje.

Ha, Nardje zou hen krijgen, jawel, hij had spijt van zijn hond, jawel, jawel, maar hier konden ze betalen, hier kon hij goede zaken maken, en rap riep hij: „Tweehonderd gulden, niet minder en niet meer.”

„'t Zal toch méér zijn,” zei de notaris zakelijk.

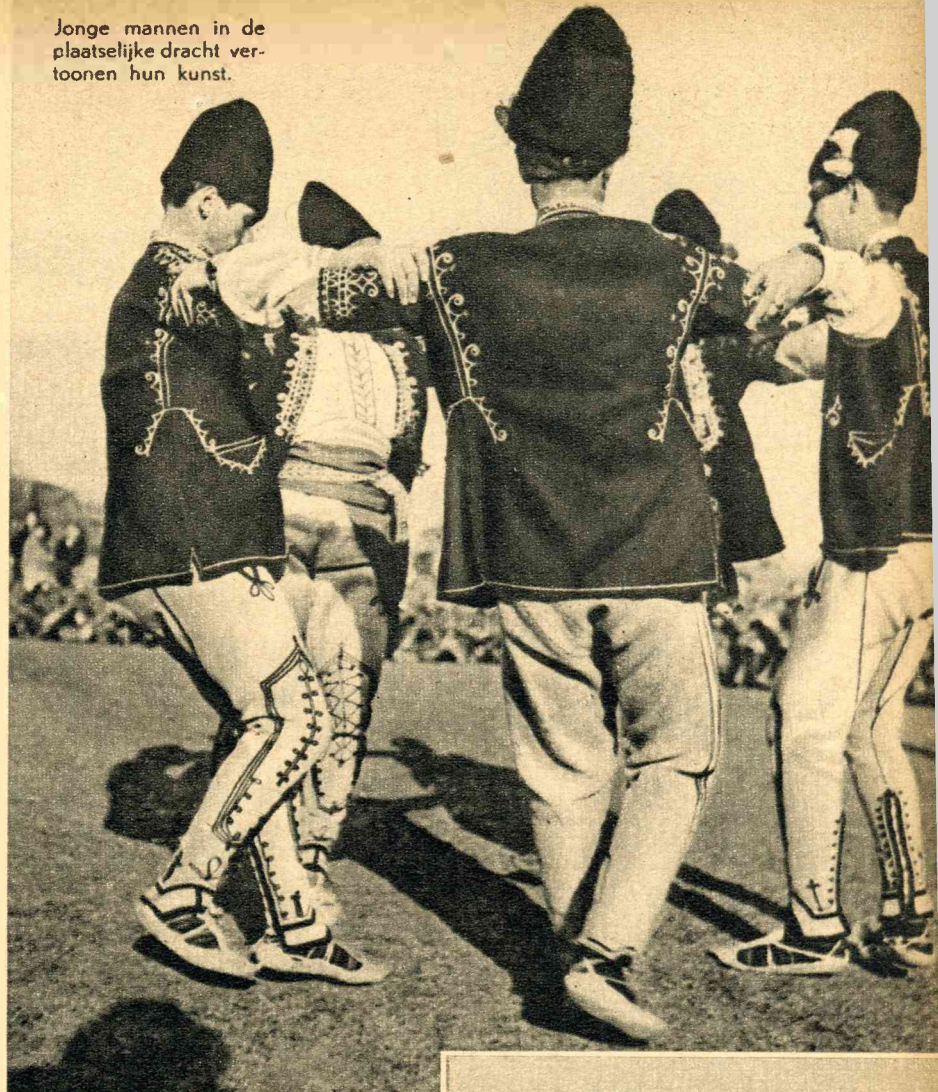
„Als 't kan,” zei Nardje gretig.

„Overtuig u,” zei de notaris, „zooveel pauwen, zooveel fazanthen, zooveel kalkoenen, zooveel broedieren; ik schat de schade op rond vijfhonderd gulden, ongeacht de schade van het vernielde, maar omdat u zoo vlot en royaal erkend hebt, wil ik dáár van afzien...”

Toen wankelde Nardje Kruizemunt. . . .

JAN VAN WOENSDRECHT

Jonge mannen in de plaatselijke dracht vertoon hun kunst.

Een danswedstrijd om een bruidegom

Het gebeurt in Bulgarije herhaaldelijk, dat een meisje den jongeman, dien zij graag mag lijden, uitdaagt tot een dansduel. Dat vindt plaats tijdens het dansfeest. De jongeman neemt natuurlijk de uitdaging aan en dan kan het duel beginnen. Bijna het geheele dorp is er bij tegenwoordig en kijkt toe. De muziek speelt zonder onderbreking door. Het tweetal plaagt elkaar een poosje, om zich dan met hartstocht aan den dans over te geven.

Het gaat er om, wie de grootste kunstvaardigheid en het meeste uithoudingsvermogen weet te toonen. Wie het eerst ophoudt is de overwonnen. Soms wordt meer dan een uur achtereen gedanst, wijl geen van beiden van opgeven weten wil. Doch als de jongeman slim is en het meisje hebben wil, geeft hij zich gewonnen, want wanneer hij door het meisje overwonnen is, moet hij haar tot vrouw nemen. Zoo luidt de ongeschreven wet.

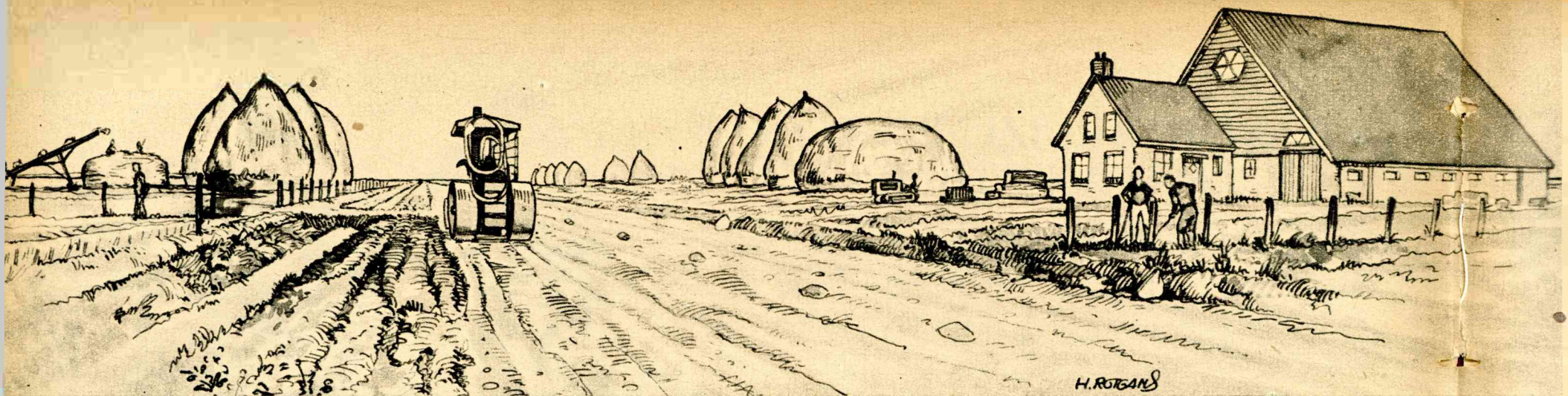
Toch kan het voorkomen, dat zich in dezen danswedstrijd om de bruid ook rivalen mengen en dan wordt de oplossing minder eenvoudig. Dan leveren de beide jonge menschen geen strijd meer tegen elkaar, maar aaneengesloten tegen deze rivalen. Doch . . . waar beproefde liefde sterk blijkt, valt de uitslag van den strijd wel altijd ten gunste uit van het minnende paar.

Even onvermoeibaar als de dansenden is de doedelzakspeler.

Het meisje heeft zich dansend haar bruidegom verworven. Samen zingen zij een liefdeslied. Orbis-Holland

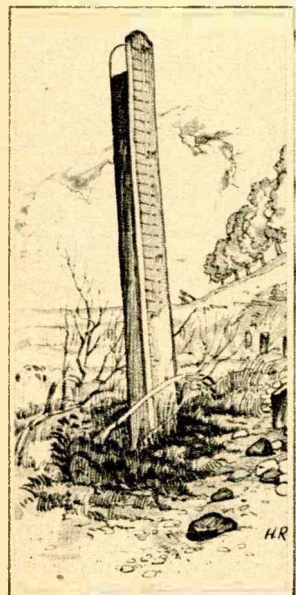

Kaarsrechte wegen in wording, ionkelnieuwe boerderijen en een boomloos landschap, slechts gestolteerd door de typische korenrijten, dat is het beeld van den Noordoostpolder, Nederlands nieuwste grondaanwinst. Intusschen, die lange wegen zijn van groot belang voor het vracht- en personenvervoer, dat ontginning en exploitatie der nieuwe gronden meebrengen. Ook als de werktijd eindigt, is het er druk, dan trekken lange colonnes fietsers naar de woonbarakken en de kustplaatsen, waar door dit nieuwe werk weer wat vertier is gekomen.

zooveel mogelijk. Midden op bij het kerke zoo'n fonke kamp. Er g midden voor staat een so oude boei: teruggaf", w derd; rondo een paar an door Zuiderz visschers zij den polder 1 ken den bo eens hebben Tot Scho grootdeels Wie echter westen kijk barre vlakke riet en bieze van de zee: Heel in de v de vuurtorer geen eiland.

EEN LAND IN WORDING

De Noordoostpolder brengt een aanwinst van achtenveertigduizend bunder cultuurgrond

Een herinnering aan het verleden: de peilschaal in de haven van Schokland, waar het water thans verdwenen is.

Het is een wonderlijk land. De wegen en vaarten liggen er zóó recht, alsof er met 'n reusachtige liniaal is gewerkt, de tarwe staat er aan schooven net als op elk ander land, maar daartusschen ziet men stoomwalsen en puffende zandtreintjes, naast de mannen, die den oogst bergen, zijn groepjes gravers met draineerbuizen in de weer en aan den einder fonkelen de daken van vier spiksplinter-nieuwe boerderijen, keurig achter elkaar als schepen, die in kiellinie varen. Maar het wonderlijkste van dit wonderlijke land is dit: er groeit, zoover men kijken kan, geen enkele boom. En hebt u wel eens

voedsel gaan opleveren, want de grond is best. Er is al prima tarwe geoogst en ook de haver deed het hier goed, en in de stoppeldvelden groeien welig de roode klaver en de lucerne.

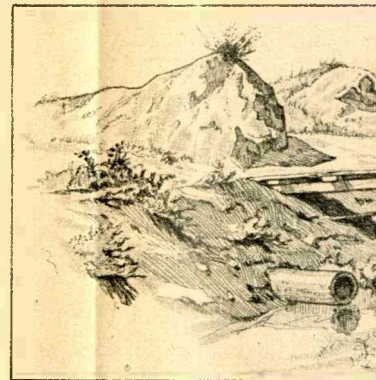
Wie van Kampen komt, rijdt door de malsche weiden van het vermaarde Kampereiland en vindt dan den dijk. Maar waar vroeger de wijde plas van de Zuiderzee zich rimpelde, bleef slechts een smalle afwateringsgeul over. Daarachter volgt een tweede geul, die voor de scheepvaart dient. En daarachter dan ligt, zoover men zien kan, nieuw land, dat eigenlijk oud land is. Want ook voor vele eeuwen was het hier droog, dat was

vóór het Flevomeer door stormvloeden en overstroomingen tot Zuiderzee kon worden.

U rijdt verder. Daar is het eerste barakkenkamp al: Rampol. Hier wonen de mannen, die het pionierswerk verrichten, zij leggen wegen aan, graven tochten, kavelsloten en greppels, werken mede aan het zaaien en oogsten en aan het bouwen van de boerderijen. Volslagen vaklieden zijn het niet allemaal, maar ze pakken aan. En dat is goed, want hier valt groot werk te doen; de Noordoostpolder zal in de toekomst een belangrijk deel van ons volksvoedsel gaan leveren. En dan niet te vergeten de werkverruiming, die deze landaanwinst beteekent. Er zijn meer van die barakkenkampen in den polder en ook daar wonen stoere werkers. Maar toch, het konden er méér zijn, de geweldige ruimte vraagt duizenden arbeidskrachten.

Langs een kaarsrechten weg gaat het den polder in. Drie rijtjes steenen barakken, daar ontstaat het dorp Ens; juist gaat de eerste polderschool uit, die voorloopig gehouden wordt in een gedeelte van deze barakken. En meer naar links staan er ver weg tóch een paar heusche boomen in de vlakke, dat moet iets bijzonders zijn. Wie dan een weg in wording volgt, langs een smalspoortje en tusschen de typische korenrijten door, vindt, hoog en droog, het eiland Schokland. Een kerkje en enkele huizen staan er nog, maar de peilschaal in het voormalige haventje staat droog; Schokland is eiland-af. 't Ziet er gek uit, zoo'n eiland op het droge. Maar spoedig zal Schokland met den polder vergroeid zijn, men is al bezig de houten beschoeiing weg te halen, de palen kunnen thans elders dienst doen. Voor het overige ligt het in de bedoeling, de contouren en het karakter van het eiland ook in de toekomst

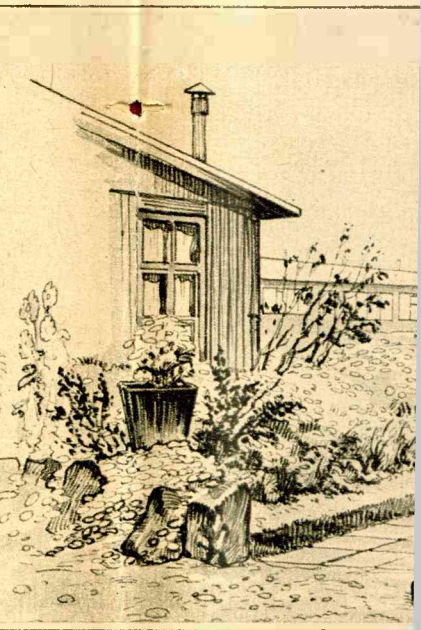
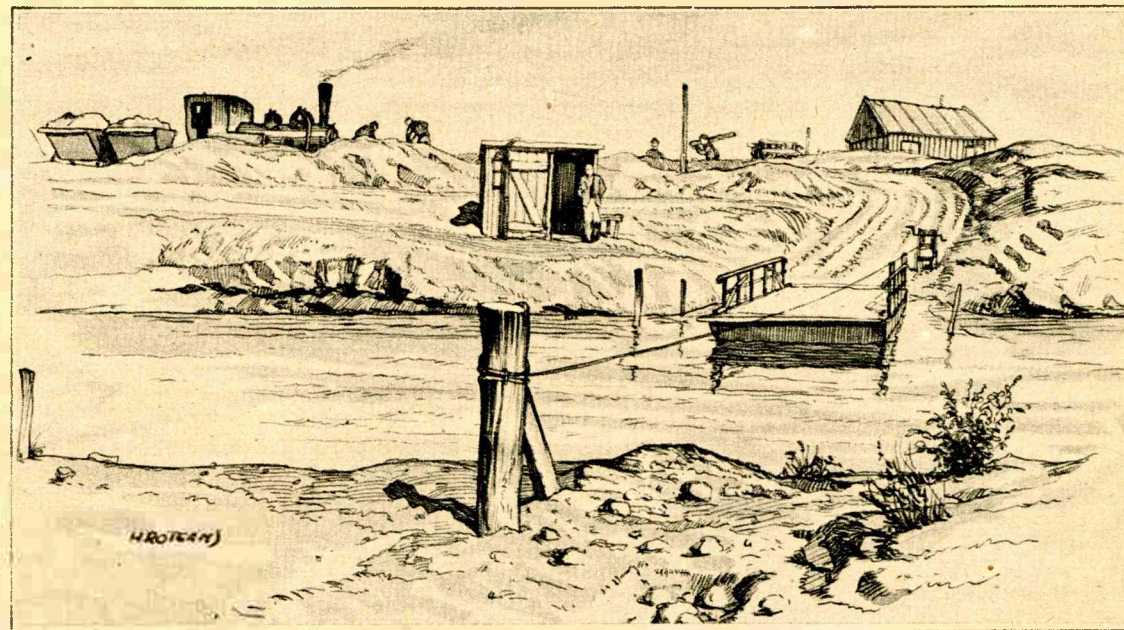
nog wel aan het water. Er is — om zoek kip te zien op dit wijde land, hier wa ontginners. Een weg, die de twee voor verbinden, is geprojecteerd. In den polder al van den domineesweg, indachtig het o Urker predikant, die op Schokland zou het razen van de zee zijn tekst vergat.

Het ziet er voorloopig uit als „Niemand

Aan den rand van het in cultuur gebrachte gebied. Een zandtreintje rijdt puffend aan, gravers zijn in de weer, voortdurend wordt er in den nieuwen polder gewerkt. Een pontje vervangt voorloopig de komende brug.

Geen oude Schokker zou zijn eiland h Schokland staat. De kampbeheerder heeft

een landschap zonder boomen gezien? Die boomen kunnen er niet zijn, want dit wonderlijke land is een polder, de grootste, dien Nederland ooit drooglegde. Op 3 October was het vier jaar geleden, dat de burgemeesters van Urk en De Lemmer elkaar de hand reikten op een dijk, waarin juist het laatste gat was gedicht, de Noordoostpolder was afgesloten. Thans is een gedeelte van den poldergrond bouwrijp gemaakt, de eerste oogsten zijn binnengehaald, er zijn dorpen in wording, er komen bruggen en wegen, doch boomen konden er in dien korten tijd nog niet groeien. Maar dat komt wel. Rijpen er dit jaar niet voor het eerst appels aan een onnoozel vruchtboomje te Marknesse? Marknesse. Want al bestaan de meeste dorpen nog slechts uit een paar piketpaaltjes, uitgezet in het vlakke land, namen hebben ze wel: Nagele, Ens, Emmeloord, men heeft er historische benamingen voor gekozen. Aan Emmeloord, de hoofdplaats, in het hart van den polder, wordt reeds gebouwd, zes dorpen komen er dan in een krans omheen. U begrijpt, alles is nog nieuw in den polder en er moet nog veel gebeuren. Dit gebied is liefst achtenveertigduizend bunder groot, en al die duizenden bunders zullen eens kostelijk

INGEBOUWDE SCHILDERIJTJES

Oud-Nederlandsche tegels

Langen tijd versierden ze, zonder dat er veel acht op geslagen werd, schouwen en keukenmuren, doch niet lang nadat de vervaardiging er van tot het verleden behoorde, werden ze verzameld. En al zitten er nog een heeleboel vast op de plaats waar ze behooren te zitten, heel veel prijken ook op schoorsteenmantels, op tafels als aschbakjes

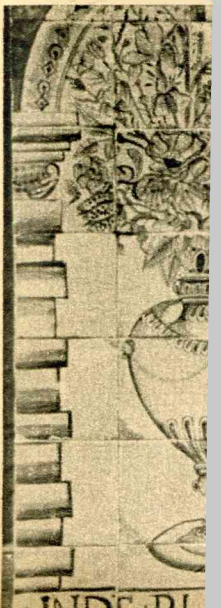
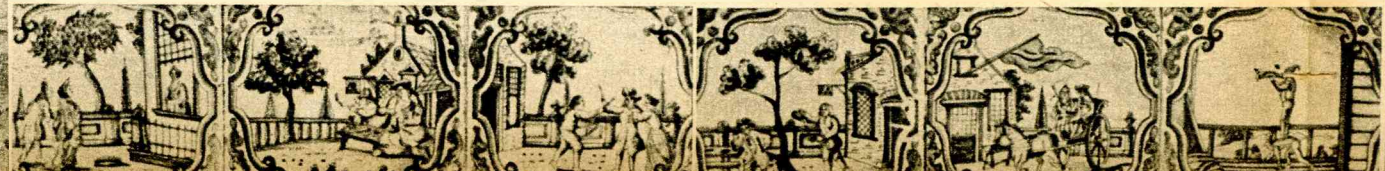
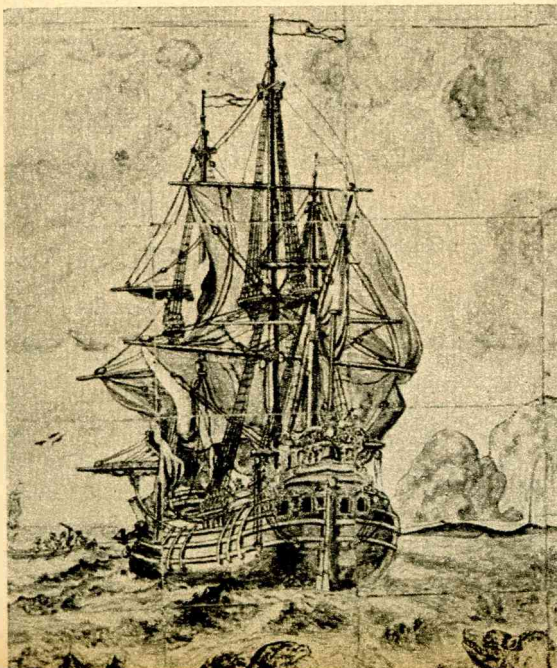
Hoewel tegels eigenlijk niet geschikt zijn om er samenvoegend een schilderij van te maken, aangezien men nooit een zoo verlijnde teekening kan verkrijgen als bij het schilderen op doek of paneel, hebben de oude tegelschilders toch wel goede dingen bereikt. Hier-naast een tableau, dat misschien vervaardigd is door den beroemden Rotterdamschen tegelschilder C. Boumeester. Panorama v. d. Wal

en ingelijst als „schilderijtjes" aan den wand. Wel een bewijs, dat een massaproduct uit een kunstzinnig opzicht hoogstaand tijdperk meer gewaardeerd wordt dan in serie gemaakte „kunst", zooals we die in vele schilderijen-winkels aantreffen. En toch: de tegels van vroeger werden in dezelfde vliegende vaart gemaakt als de doeken met een molentje, een scheepje, een watertje en een bruggetje, die we heden ten dage voor een paar gulden kunnen aanschaffen, het verschil is alleen dat die oude tegelschilders werkelijk konden teekenen, terwijl de tegenwoordige schilderijenfabrikanten dat niet kunnen. Zelfs de oudste tegels vertoonen een verbluffende vaardigheid, een nauwkeurigheid in uitvoering, die men niet mogelijk geacht had.

De Hollandsche tegel is oorspronkelijk van Italiaanschen bodem, hetgeen men gemakkelijk kan nagaan bij de oudste exemplaren, waarop sinaasappels, granaatappels en druiven staan afgebeeld, vruchten, die in ons land niet

voorkomen. Maar het duurde niet lang of de tegelkunst ontwikkelde zich in Nederland tot een volkomen eigen kunst en al zien we in latere tijden nog wel eens vreemde torens en uitheemsche bloemen of vogels opduiken, oud-Hollandsche tafereeltjes, schepen, tulpen, koeien en soortgelijke motieven bewijzen, dat de tegelschilder zijn onderwerpen meer en meer in eigen land ging zoeken. Vooral in de zeventiende eeuw, toen ons land zoo'n voorname plaats onder de Europeesche mogendheden innam, was het logisch, dat de invloed van buiten gering moest zijn, men voelde zich krachtig genoeg, ook in de kunst, om er een eigen opvatting, een eigen stijl op na te houden. Later werd dit weer minder en in de negentiende eeuw, toen ook het betegelen van wanden in onbruik raakte, zakte het peil van de teekening, de kleur- en vlakverdeling zoodanig, dat we deze laatste producten maar liever stilzwijgend voorbijgaan. Doch toen waren er al duizenden en duizenden tegels vervaardigd, die deze zoo bekoorlijke volkskunst tot ver over onze grenzen beroemd hadden gemaakt. R. B.

Twee zeer verschillend het andere table

GERT JAN'S KRITIEKE JAAR...

Vervolgroman door Elisabeth van Noordt

KORTE INHOUD VAN HET VOORAFGAANDE: Gert Jan van den Bergh, de jonge, wilskrachtige boer, heeft na het overlijden van zijn vader de leiding op zich genomen van de Overijsselse boerderij de Wilgenhoeve. Hij woont daar met zijn moeder, zijn zuster Tine en zijn broer Niek. Deze laatste vertelt hem, dat zijn vroeger speelgenootje Thea, de dochter van den overleden burgemeester, die nu een heele dame is geworden, niet haar tante op de naburige huize de Hulsthoef is teruggekomen voor een zomervacantie. Al spoedig ontmoet hij haar en zij voeren een kort gesprek, dat maar half in den smaak valt van den jongen boer. Later ergert Thea hem, doordat zij boomen laat kappen voor den aanleg van een tennisbaan. Toch leven er in zijn hart ook mildere gevoelens voor zijn vroeger speelkameraadje, dat hij thans bij het graf van haar vader ontmoet. Den volgenden dag gaat hij een ziektete aangeven. Op den weg stuift hem een auto voorbij, waarin Thea zit. Even verderop rijdt ze door de brugleuning te water! Gert Jan redt haar en haar metgezel. De knecht Joost, die altijd dronken is, fietste vóór den auto en veroorzaakte 't ongeval. Gert Jan gaat den knecht in diens huisje de les lezen en ontslaat hem. Enkele dagen later wordt Gert Jan ziek. Natte kleeren en opwindende veroorzaakten een begin van longontsteking. Als hij aan de beterende hand is, krijgt hij onverwacht bezoek. Thea staat vóór hem en bedankt hem voor haar redding van een wisselverdrinkingdood. Het gesprek, dat zij voeren, brengt hen niet nader tot elkaar. Na vier weken is Gert Jan hersteld; zijn eerste gang is naar de Gouden Roos. Rietje, de dochter van den waard, heeft voor hem genegenheid opgevat, welke door den jongen boer wordt aanvaard, echter meer voor afsleiding dan uit liefde. Op de boerderij teruggekeerd, wordt Gert Jan geroepen bij zijn broer Niek, die door een ongeluk is getroffen. Hij helpt zijn broer en zit daarna vermoed te peinzin langs den weg, in de nabijheid van de Wilgenhoeve. Daar vindt Thea hem en nu gebeurt het onverwachte: zij bekennen elkaar hun genegenheid en liefde!

Maar als hij Tineke aflast, die hem fluisterend vertelt, dat de dokter geweest is, en den arm opnieuw verbonden heeft, dat de temperatuur weer gestegen is, en de dokter het geraden heeft, dat Niek morgen naar het ziekenhuis in Zwolle vervoerd wordt — dan heeft Gert Jan uren lang den tijd om stil te zitten en te piekeren.

En in die uren wordt het hem duidelijk, dat alles, alles hem onverschillig is, als hij Thea zal moeten missen.

Die avond gaat hij naar Rietje. Ze zit kouwelijk en een beetje verdrietig naar het hem schijnt in den hoek achter het buffet. Haar oogen lichten op als ze hem ziet. Maar ze zegt niets, reikt hem zwijgend het bier over waarom hij vraagt en gaat dan weer ijverig verder aan het breiwerk, dat ze onder handen heeft.

Als hij haar zegt, dat hij haar iets vertellen moet, en vraagt of ze den volgenden avond met hem wandelen wil, doet ze eerst aarzelend en onwillig. Terwijl hij nog aandringt, zwaait de deur open, en dan zien ze beiden Joost binnenkomen, langzaam en wat onwennig, want hij komt hier nooit. Bij Thomassen komen uitsluitend de meer gegoede boeren en de rijke veekoopers, de arbeiders gaan naar Renke, die een kleine, halfverloopen kroeg heeft, halverwege den weg naar Lagerhorst, en daar zijn slechte jenever en verschaald bier schenkt tegen prijzen die naar verhouding zijn.

Joost is vanavond bij uitzondering niet dronken. Hij vindt, sinds hij bij Gert Jan gedaan kreeg, slechts nu en dan eens wat los werk bij dezen en genen boer en hij weet te goed, dat dat heelemaal afgeloopen zal zijn, als hij zich al te veel misdraagt. En daarbij verdient hij niet genoeg, om zich een doorlopenden roes te kunnen veroorloven. Al dagen lang loert hij er op, Gert Jan te pakken te krijgen, want in zijn verwarde hersens heeft het idee post gevat, dat Gert Jan hem voor zijn jarenlange diensten veel meer schuldig is dan de week loon, waarmee hij op straat is gezet wegens wangedrag. Hij heeft er op gerekend, op zijn ouden dag, wanneer hij niet meer werken kan, bezorgd te zijn door een levenslange kleine ondersteuning van den baas, en nu is die kans voorgoed verkeken. Het duurt nog jaren, eer zijn ouderdomsrente ingaat, en de winters zijn lang. De slecht onderhouden grond om zijn verwaarloosd huis brengt bijna niets op, hij heeft ook geen lust en geen moed meer, nu, na zooveel jaren, daar weer zijn oude botten op krom te werken. Neen, Gert Jan, die hem er uitgepakt heeft, omdat een man als hij, die van zijn jeugd af in de ellende zit, die van armoede en omdat hij Stine moest onderhouden zelfs geen vrouw kon nemen, nu en dan een borrel drinkt om zijn beroerdigheid te vergeten...

Zoo denkt Joost, en staart met zijn kleine, wat kwaadaardig flikkerende oogen naar den man en het meisje bij het buffet. De gelagkamer is bijna leeg, behalve een verliefd paartje in den hoek, dat voor niemand oogen heeft. Als Joost de deur achter zich sluit en langzaam nader komt, voelt Gert Jan een onaangename kilte, die van zijn voetzolen naar zijn rug schijnt te kruipen.

„Wat wil je? Pak je weg...“ zegt hij, met een verachtelijken blik op den haveloozen kerel voor hem.

„Baas...“ begint Joost, maar er is iets in dien wat smeekenden klank waarin nog de onderdanigheid van een heel menschenleven besloten ligt, dat Gert Jan irriteert, en woedend valt hij uit:

„Ik ben jouw baas niet, en je hebt hier niets te maken. Je hebt me met rust te laten en je kan je vertier zoeken in die smerige gaten en holen waar je het liefst zit. Met mijn geduld is het afgeloopen en ik wil je niet meer zien, versta je?“

Er is iets dreigends in de manier waarop Joost nader komt, zijn oogen, waarvan de pupil zich vernauwd heeft, op die van den jongeren man gevestigd. Zijn gezicht, bedekt met de stoppels van weken, heeft al het ongunstige van een onbeheerschte natuur, die door lange ontbering tot razernij gewekt is.

„Versta je, zegt ie, dat vaderszoonje, dat geen vinger in de heete pap kan steken, zonder zich te branden... Waar haal jij het lef vandaan, een ouden man, die je jarenlang gediend heeft, als een schooier te behandelen? Dacht je, dat dat zoo maar ging? Dan heb je misgerekend, hoor je... En 't zal je duur te staan komen ook, als je dat maar weet...“

Twee jonge kerels, die juist binnengekomen zijn om een partijtje bijlart te spelen, grinniken en stooten elkaar aan. Dat brengt Joost heelemaal tot kookhitte. En als Rietje sussend er tusschen komt met de opmerking:

„Toe mannen, geen ruzie hier, vecht dat buiten maar uit...“ schreeuwt hij haar toe: „Ja, dat kan jij niet hebben... hè, juffie, daar ben jij veel te fijn voor, jij hoort liever die mooie praatjes, waar die de meisjes me achterna loopt. Dat heeft die ook van zijn vader, die kon er in zijn tijd ook geen een met rust laten...“

Rietje is doodsbek geworden, maar Gert Jan dondert:

„Er uit, zeg ik je, of ik sla je tot mosterd...“ Joost wijkt geen stap. Bang is hij niet geweest, en het is nu er op of er onder voor hem.

„Ja, slaan, dat kan hij, en flikflooiën bij de meisjes. Nu de eene, en morgen de andere. Die andere — haha, die wil jij wel, hè, met al d'r duiten en d'r mooie gezichtje en d'r groote huis... Maar die mot jou niet, die lacht wat om je, en als ze weet, dat je nog met een ander vrijt ook...“

„Nu is het genoeg...“ Nog voor Joost zich recht bewust is, wat er gebeurt, heeft Gert Jan hem al bij zijn kraag gepakt en naar de deur gesleept. En dan rolt hij onder het gelach van de jonge kerels daarbinnen en een paar toegeschoten voorbijgangers en burenen naar het midden van de straat. Een oogenblik blijft hij halfversuft zitten, waar hij neergekomen is. Dan krabbelt hij overeind en schreeuwt, met zijn vuist dreigend in de richting van de Gouden Roos, waarvan de deur juist voor zijn neus in het slot valt:

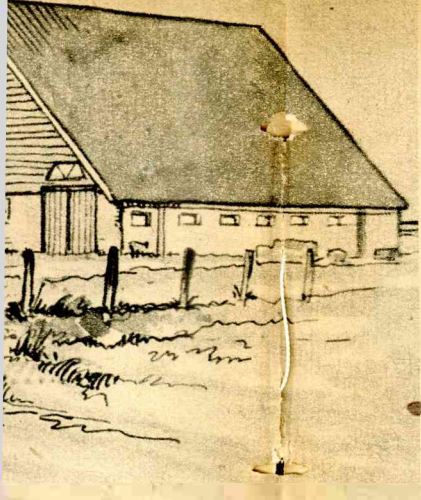
„Dat zal ik je betaald zetten, huichelaar. Dat zal je duur te staan komen, zoowaar als ik Joost Steuvers heet...“

Als vader en inoeder Thomassen om half elf thuiskomen, vinden zij een bleke Rietje, die bijna niet spreekt en zich automatisch naar haar bed begeeft. En daarbinnen, in de veilige beslotenheid van haar kamertje, drukt zij het hoofd in de kussens en snikt het uit: „Ik wist het wel, ik wist het immers wel, dat hij niet echt om mij geeft... Dat ik zelf niet gelukkig ben, is het ergste niet. Maar hoe kan ik hem gelukkig maken, als hij met zijn gedachten bij een ander is...?“

In de vroegere studeerkamer van haar vader, waar een heerlijk knappend houtvuur in den open haard brandt en de gordijnen zijn dichtgetrokken tegen den killen najaarswind, zit Thea alleen. Ze heeft zich voorgenomen, de achtergelaten papieren van haar vader te ordenen en te verscheuren wat geen waarde meer heeft. Al heel lang is zij dat van plan geweest, maar pas nu het September wordt en de avonden korter zijn, komt het er eindelijk van.

Het is doodstil in huis, tante Leonie is boven in haar eigen kamer, waar zij met een migraine-aanval al vroeg ter ruste is gegaan. Behalve de dienstboden in de keuken is er niemand in het groote huis en Thea voelt zich er als een verlaten kind. Nooit eerder heeft zij dat zoo gevoeld en zij denkt terug aan dien middag op het kerkhof, toen Gert Jan haar vroeg, of zij haar vader

VERVOLG OP BLADZIJDE 7

den Noordoostpolder, Nederlands nieuwste orenge. Ook als de werkdag eindigt, is het er is gekomen.

overstromingen
amp al: Ramspol.
rk verlichten, zij
oten en greppels,
aan het bouwen
het niet allemaal,
er valt groot werk
nst een belangrijk
in niet te vergeten
eteekent. Er zijn
der en ook daar
den er méér zijn,
lskrachten.
n polder in. Drie
dorp Ens; juist
rloepig gehouden
in meer naar links
nen in de vlakke,
weg in wording
le typische koren-
id Schokland. Een
ar de peilschaal in
land is eiland-af-
ge. Maar spoedig
n, men is al bezig
den kunnen thans
in de bedijning,
ok in de toekomst

zooveel mogelijk te bewaren. Midden op Schokland, dicht bij het kerkje, staat ook al zoo'n fonkelnieuw ontginnerskamp. Er groeien bloemen en midden voor een keurig grasveld staat een soort monument, een oude boei: „Wat de zee ons teruggal“, werd er op geschilderd: rondom prijken dan ook een paar ankers, eens verspeeld door Zuiderzeevisschers. Van die visschers zijn een paar zoons in den polder te vinden, ze bewerken den bodem, waarboven ze eens hebben gevaren.

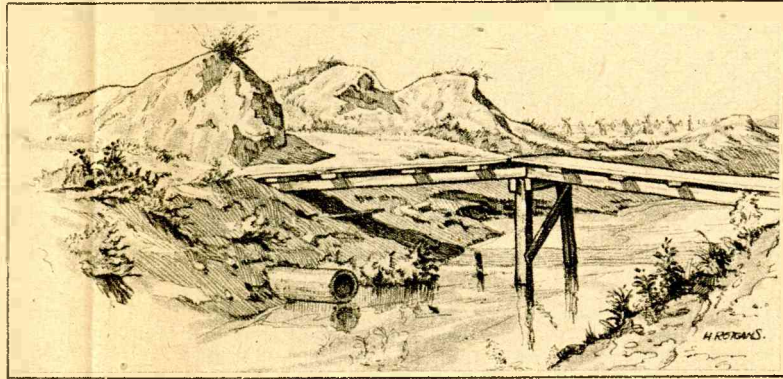
Tot Schokland is de grond grotendeels in cultuur gebracht. Wie echter vandaar naar het westen kijkt, ziet slechts een barre vlakke, welig begroeid met riet en biezen, waaraan het blauw van de zeeaster wat kleur geeft. Heel in de verte blinkt iets wits, de vuurtoren van Urk, dat ook al geen eiland meer is, al ligt het nog wel aan het water. Er is — om zoo te zeggen — geen kip te zien op dit wijde land, hier wacht nog alles op de ontginners. Een weg, die de twee voormalige eilanden zal verbinden, is geprojecteerd. In den polder spreekt men echter al van den domineesweg, indachtig het oude rijmpje van den Urker predikant, die op Schokland zou preeken, doch door het razen van de zee zijn tekst vergat...

Een tractor rijdt aan, er klinkt gehamer, men verlegt een smalspoor, er gebeurt van alles op het oude Schokland, dat nog nimmer zoo'n drukte heeft gekend. Een slechts geniet er een welverdiende rust, te weten polderpaard no. 73, 'n oude schimmel, die ook al aan de inpoldering van de Wieringermeer te pas kwam. Thans eet hij op Schokland het genadegras, al laat men er hem af en toe nog echt voor werken. Trouwens, ook heel wat personeel, dat bij de eerste inpoldering zijn sporen verdiende, werkt thans aan de nieuwste verovering: den Noordoostpolder.

De tocht gaat verder, we komen bij een boerderij. Ruim is de schuur, practisch zijn stallen en berg-ruimten ingericht, hier is gebruik gemaakt van alle vroeger opgedane ervaringen. En daar is de veearts ook al, hij komt een bles een injectie geven, een aangelegenheid, waarbij een leek zich maar liever achter een dorschmaschine opstelt.

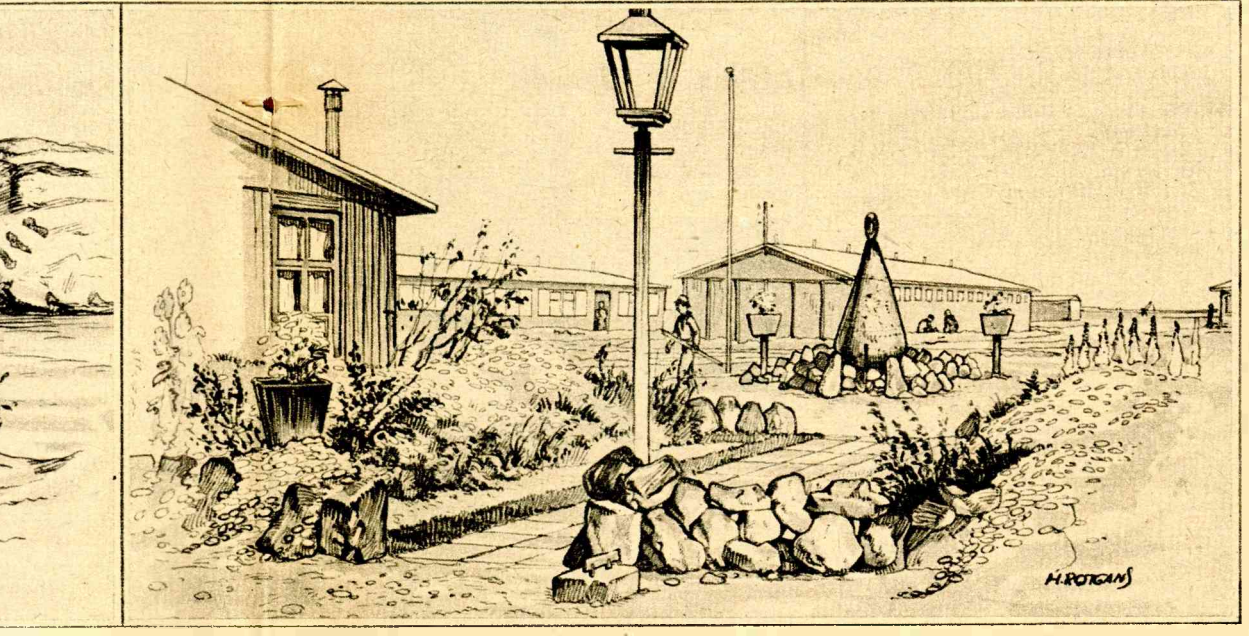
Te Kampen, waar de heeren van de Noordoostpolderwerken hun kantoreen hebben, toont men u een kaart van het poldergebied. Dan pas ziet men hoeveel werk er nog te doen valt. Maar toch, de cijfers zijn bemoedigend: 10.335 ha zijn al van greppels voor de afwatering voorzien, op 8.683 ha grond werd dit jaar gezaaid. En, om nog een paar andere cijfers te noemen, als men alle reeds gereedgekomen slooten van den Noordoostpolder achter elkaar zou leggen, wordt het een knaap van een sloot, 752 km lang. Aan fietspaden ligt er reeds een lengte van bijna 50 km, terwijl ruim 100 km weg berijdbaar is. En op die kaart is ook te zien dat de wegen er niet allemaal liniaalrecht zijn; hier en daar zijn er heuse bochten in.

Zoo groeit daar in 't gebied van de oude Zuiderzee een nieuw land, de meest vreedzame verovering, die een volk maken kan. Als dit werk gereed is, volgen er nog twee nieuwe inpolderingen, waarbij de grootste van alle: de Zuid-oostpolder. Al met al een grootsch werk, waarmee Nederland eer inlegt en waarmee deze pioniers bewijzen dat ons volk nog immer beschikt over de geestkracht, die onze vaders eens ver buiten de grenzen vermaard kon maken.

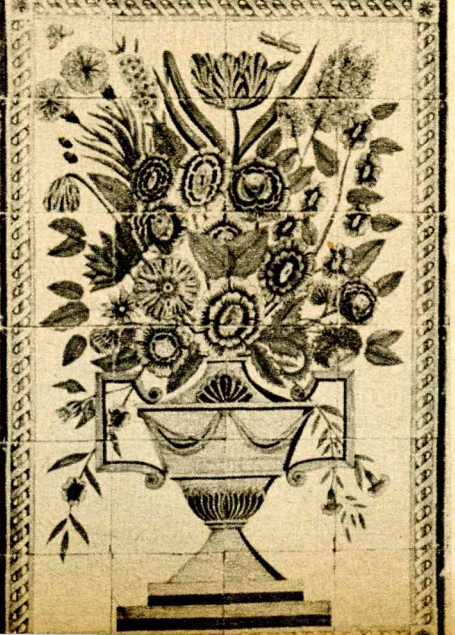
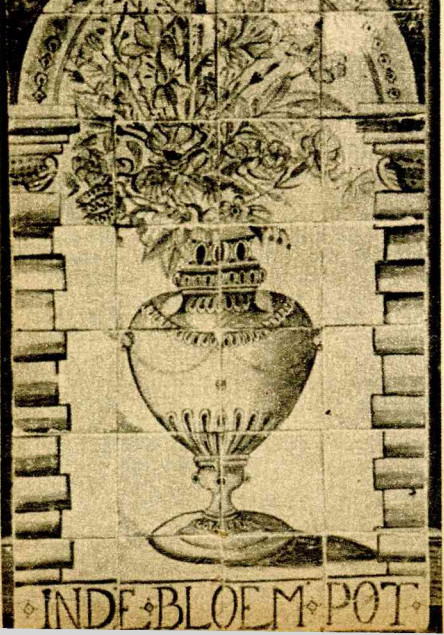

Het ziet er voorloopig uit als „Niemandland“, maar verderop staat de tarwe reeds aan schooven.

zijn in de... Geen oude Schokker zou zijn eiland herkennen als hij het barakkenkamp ziet, dat thans op 't midden van Schokland staat. De kampbeheerder heeft hier voor een fleurigen bloementuin gezorgd.

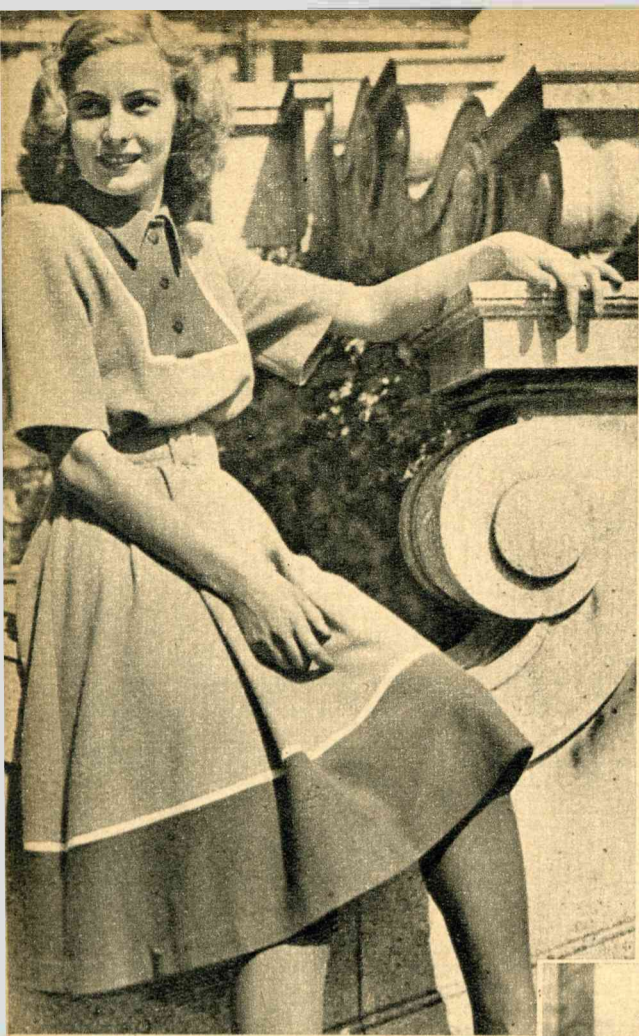

Twee zeer verschillende tegeltableau's. Het linksche exemplaar toont 'n zekeren zwier, het andere tableau ontstond in de negentiende eeuw en vertoont meer stijfheid.

voorkomen. Maar het duurde niet lang of de tegelkunst ontwikkelde zich in Nederland tot een eigen kunst en al zien we in nog wel eens vreemde torens en bloemen of vogels opduiken, oude tafereeltjes, schepen, tulpen, soortgelijke motieven bewijzen, dat alder zijn onderwerpen meer en meer nd ging zoeken. Vooral in de zeven- w, toen ons land zoo'n voorname der de Europeesche mogendheden is het logisch, dat de invloed van ring moest zijn, men voelde zich enoeg, ook in de kunst, om er een tting, een eigen stijl op na te houden. (dit weer minder en in de negentiende ook het betegelen van wanden in akte, zakte het peil van de tekening, en vlakverdeling zoodanig, dat we e producten maar liever stilzwijgend n. Doch toen waren er al duizenden den tegels vervaardigd, die deze zoo e volkskunst tot ver over onze eroemd hadden gemaakt. R B

INDE BLOEM POT

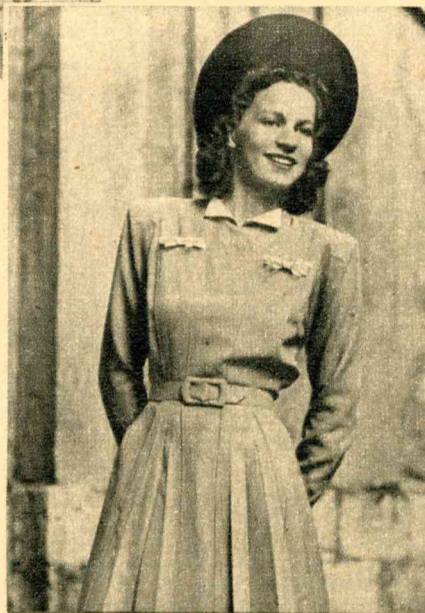

De charme van stralende jeugd geaccentueerd door het juiste kapsel. D.V.-Recla 2

MEISJE, wat ben je kleurloos!

Je bent niet mooi, maar dat is immers ook heelmaal niet noodig om als een aantrekkelijke vrouw door het leven te gaan. Je bent echter ook allerminst lelijk, maar o zoo saai en kleurloos en nietszeggend. En daarin schuilt je groote fout, want je zou er best aardig kunnen uitzien, als je jezelf maar wat moeite wilde geven. Of misschien... als er maar iemand was die je wilde helpen. Of hoor je misschien tot de soort die zich niet laat raden? Laat een ander je toch het lesje leeren van profijt te trekken van datgene wat je méé hebt en te verdoezelen wat niet deugt. Soms staat men versted over het vele goede, dat een zoo oppervlakkig gezien verre van mooi meisje toch nog heeft. Wie weet hoeveel „succesnummers“ niet jaloersch zijn op je haar, oogen, goed gevormden neus en mond of misschien ook handen of figuur. Maar verzorg die onderdeelen, waarvan je het dan toch hebben moet, dan ook dubbel goed. Laat de aandacht er gerust op vallen. Tracht daartegenover je zwakke zijden zooveel mogelijk te camoufleren. Het moest niet kunnen voorkomen, dat jonge meisjes met slecht gevormde beenen als ootveaars het leven doorstapen. Vast en zeker dat er wel een welmeenende moeder of andere oudere is die haar tracht

te overtuigen dat ze gebaat zou zijn bij een ietwat langeren rok. Heb je een ietwat spichtig snuitje, waarom dat dan nog accentueeren door al je haar uit het gezicht te kammen? Zelfs al leent het zich uitstekend voor het hoog opgemaakte kapsel, dan is het voor jou nog uit den booze. Kom, laat je leiden door anderen, die het kunnen weten en sla het tijdperk van „schade en schande“ over. Als je raadslieden er een beetje kijk op hebben, zullen ze niet eens tevreden zijn met een draaglijk resultaat, maar zelfs trachten daarboven uit te komen. Ze zullen probeeren dat negatieve, dat saai en vervelende weg te werken. Misschien ook door het wonder van een goeden opmaak. Natuurlijk mag die vooral bij 'n jong meisje nooit zichtbaar zijn. Hoe bescheidener des te beter. Maar als je teint nu eenmaal akelig grauw is en je lippen volmaakt bloedloos, waarom dan het effect niet verbeteren met een onzichtbaar tikje rouge en natuurgetrouwe lippenstift? Het feit dat zoo menig meisje het klaarspeelt om in ziekenhuizen en andere inrichtingen, waar „opmaak“ ten strengste verboden is, jarenlang in overtreding te zijn, bewijst absoluut, dat het niet noodig is dat anderen merken dat men zijn toevlucht

Verstandig, hoor, meiske, om dat mooie voorhoofd van je vrij te laten.

genomen heeft tot allerlei hulpmiddeltjes. „Meisje, wat ben je kleurloos!“ houdt echter meer in dan het maken van een aanmerking op een wat bleek snuitje, onbeduidend kapsel en niet juiste kleeren. Het doelt vooral op gebrek aan houding en charme, die, zooals de praktijk bewijst, niet alleen den weg naar succes effenen, maar bovendien vaak juist de kracht zijn van op de keper beschouwd heelmaal niet mooie vrouwen. Eigenschappen die sommigen aangeboren zijn, die anderen zichzelf met veel moeite wisten bij te brengen, waarvan derden echter helaas niet het minste benul hebben.

WAT KUNNEN WE VAN ROZEBOTTELS MAKEN?

ROZEBOTTEL-COMPOTE (4 personen)

750 gram rozebottels, ½ liter water, sap van ½ citroen, 30 gram suiker, 20 gram aardappelmeel.

Verwijder de kroontjes en de blaadjes van de rozebottels. Snijd de vruchten doormidden, ont-doe ze met de punt van een mes van het zaadpluis en het zaad. Wasch de helften, breng ze met een bodempje water aan de kook. Laat ze gaar worden, wrijf ze vervolgens door een zeef. Weeg het moes, vermeng het met 2/3 van het gewicht aan suiker en wat citroensap. Kook de jam zoo lang in tot een druppel op een koud bord niet meer uitloopt. Vul zoo vlug mogelijk de goed schoongemaakte potjes, sluit ze meteen af met cellophaan of perkamentpapier.

Rozebottelcompote kan zoowel warm als koud gegeven worden.

ROZEBOTTELJAM

Rozebottels, suiker, citroensap. Snijd de rozebottels doormidden, nadat de kroontjes en de blaadjes verwijderd zijn. Verwijder met de punt van een mes het zaadpluis en het zaad. Wasch de helften, breng ze met een bodempje water aan de kook. Laat ze gaar worden, wrijf ze vervolgens door een zeef. Weeg het moes, vermeng het met 2/3 van het gewicht aan suiker en wat citroensap. Kook de jam zoo lang in tot een druppel op een koud bord niet meer uitloopt. Vul zoo vlug mogelijk de goed schoongemaakte potjes, sluit ze meteen af met cellophaan of perkamentpapier.

Een welkome vermeerdering van het jamrantsoen.

PANTOFFELSOKJES

Maat 39

Door de combinatie van sok en pantoffel ontstaat het model, dat wij „pantoffelsokje“ kunnen noemen. Het is gebreid als een sok, doch doordat wij er aan den onderkant een leeren of vilten zool tegen naaien, kunnen wij het als pantoffel dragen. Deze pantoffelsokjes hebben het voordeel, dat we ze ook heel gemakkelijk als klompsokken kunnen gebruiken, iets wat vooral in dezen tijd reuzenpractisch is.

Panorama-studio 7

Benodigdheden hiervoor zijn: wat restjes wol (in ons voorbeeld gebruikten we grijs, blauw en rood), twee leeren of vilten zooltjes, die we eventueel uit een afgedankte schooltasch of ouden hoed kunnen produceeren, 4 breinaalden no. 2.

Met de grijze wol (waarvan we het meeste hebben) zetten we, verdeeld over 3 naalden, 60 st. op (20 st. op iedere naald) en breien hierboven den boord, steeds afwisselend 2 r., 2 av. (r. boven r. en av. boven av., ook bij kleurenwisseling). We breien eerst 6 toeren met grijze wol (1 toer is 3 naalden), waarna we achtereenvolgens breien:

2 toeren donkerblauw, 5 toeren rood, 2 toeren grijs, 1 toer donkerblauw, 1 toer rood, 1 toer donkerblauw, 2 toeren grijs, 1 toer rood, 6 toeren grijs. Daarna wordt de boord binnenstebuiten gekeerd, zoodat later, als deze boord omgeslagen wordt, de goede kant van het werk boven komt. We breien nu verder met de grijze wol 15 toeren in tricotsteek (steeds recht), waarna we beginnen aan den grooten hiel. Hiervoor nemen we 30 st. op de naald (de overige 30 st. op de 2 overige naalden verdeelen). Boven de 30 st. van de eerste naald breien we met roode wol 24 naalden in tricotsteek (heengaande naalden recht, teruggaande naalden av.), waarna we vervolgen met den kleinen hiel.

1e naald: 18 av., 2 st. av. te zamen breien, 1 av. omkeeren.
2e naald: 1 st. r. afhalen, 7 r., een overhaling 1 st. afhalen, 1 st. r. breien, en den afgehaalden st. over den gebr. st. halen), 1 r., omkeeren.
3e naald: 1 st. av. afhalen, 8 av., 2 st. av. te zamen breien, 1 av., omkeeren.
4e naald: 1 st. r. afhalen, 9 r., een overhaling, 1 r., omkeeren.
5e naald: 1 st. av. afhalen, 10 av., 2 st. av. te zamen breien, 1 av., omkeeren.

Op deze wijze breien we door, tot we ten slotte weer boven alle st. breien. We hechten nu de roode wol af en vervolgen weer met de grijze wol. De st. van den hiel verdeelen we nu over 2 naalden, nemen aan iederen kant 12 kantlussen op, zetten vervolgens de 30 st. van de beide andere naalden op één naald (dit wordt dan de groote naald of voetnaald, de overige 2 naalden noemen we de kleine naalden). We breien nu in tricotst., dus steeds r., terwijl we minderen als volgt:

1e toer: groote naald: zonder minderen. 1e kleine naald: 2 r., een overhaling en de naald uitbreien. 2e kleine naald: de naald uitbreien tot op 4 st. na, dan 2 st. r. te zamen breien en nog 2 r.

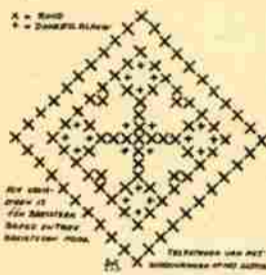
2e toer: zonder minderen. Deze 2 toeren herhalen we, tot we in totaal nog 50 st. op de 3 naalden hebben. Boven deze 50 st. breien we, tot we in totaal, van den hiel af gerekend, 62 toeren gebreid hebben. We hechten nu de grijze wol af en breien met de roode wol verder den teen van de sok. De minderingen voor den teen moeten precies

aan de zijkanten van den voet vallen, en de st. kunnen we dan als volgt over de 3 naalden verdeelen: 25 st. voor den bovenkant van den voet, 12 st. op de 2e naald en 13 st. op de 3e naald (de st. van de 2e en 3e naald vormen dus samen den onderkant van den voet).

1e toer: groote naald: 2 r., een overhaling, de naald uitbreien tot op 4 st. na, dan 2 st. r. te zamen breien en nog 2 r. Bij de 2 kleine naalden minderen we op dezelfde wijze, dus bij de eerste kleine naald aan het begin en bij de 2e kleine naald aan het einde van de naald.

2e toer: zonder minderen.

Deze 2 toeren herhalen we nog 3 maal, waarna we bij iederen toer minderen tot we in het geheel nog 10 st. op de naalden hebben. Deze 10 st. verdeelen we over 2 naalden, draaien het werk om en kanten de st. twee aan twee te zamen af, waarna we de verschillende draadjes stevig afhechten. De tweede sok breien we geheel op dezelfde wijze. Vervolgens kunnen we het hierbij afgebeelde patroon op den bovenkant van den voet borduren, in kruissteek of in maassteek. Om het aannaaien van de leeren zooltjes iets gemakkelijker te maken, kunnen we er van te voren op regelmatigen afstand met een scherpen priem gaatjes in maken, zoodat de naald er gemakkelijk doorheen kan schuiven.

Nuttige wenken

Een eenvoudig middel-tje om een spijker in den muur vast te zetten is het volgende: Vul het spijkergat met vochtig krantenpapier en sla den spijker er daarna weer in.

Om het aanbranden van spijzen in een pan met dunnen bodem te voorkomen, leggen we er eerst een omgekeerd schoteltje in.

GOEDE RAAD IS NIET DUUR

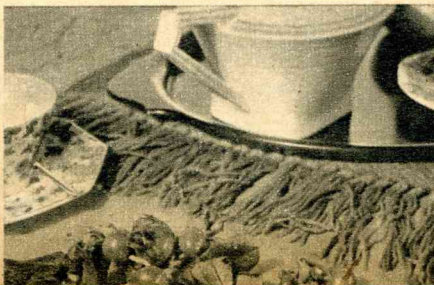
Alle correspondentie betreffende deze rubriek, voorzien van het motto „Goede raad is niet duur“ en met een ingesloten postzegel van 7½ cent, te richten aan ons hoofdkantoor, Nassaulaan 51, Haarlem, of een onzer bijkantoren.

Tomatenjam

Herhaaldelijk wordt ons gevraagd hoe het recept is voor het maken van tomatenjam. Gaarne ruimen wij dan ook een plaatsje in deze rubriek hiervoor in. Men neemt: 1 pond tomaten, minstens 80 gram suiker, desverkiezend wat citroensap of een surrogaat daarvan, 1 conserveeringstablet (conserveeringstabletten worden onder verschillende benamingen in den handel gebracht). Verwijder de kroontjes der tomaten, wasch ze en snijd ze in stukken. Breng deze zonder water in een goed gesloten pan zoo vlug mogelijk aan de kook. Laat de vruchten gaarkoken, wrijf ze door een zeef en breng het tomatenmoes aan de kook. Voeg er de suiker bij, laat de massa plm. 15 minuten flink doorkoken en handel verder zooals door de gebruiksaanwijzing wordt voorgeschreven.

Het verzoek

van de abonne's v. W. te Breda, mevr. D. v. F. te Zwolle en mevr. v. S. te Deventer hebben wij genoteerd. Zoo mogelijk zullen wij hieraan voldoen. Wilt u nog eenig geduld hebben?

VERVOLG VAN BLADZIJDE 5

werkelijk miste. Nu weet zij, dat dat het geval is, dat het heerlijk zou zijn, hem nu dicht naast zich te hebben en hem heel zacht alles te vertellen van Gert Jan en haar. Alles wat haar bezwaart en wat zij niet begrijpt. Haar vader, die heeft ook van Gert Jan gehouden, op zijn eigen, goedmoedige manier, en zij, Thea, had hem alles, alles kunnen vertellen en hij zou haar geholpen en getroost hebben, en misschien zou hij het begrepen hebben. dat zij en Gert Jan...

Thea steunt het hoofd in de handen. Het kan immers niet, zoiets is nog nooit vertoond in hun kringen. Als Gert Jan nu nog maar een beetje geciviliseerd was, wat zijn uiterlijk betreft... Ze weet wel dat hij niet dom is, en met zijn ontwikkeling is het ook wel in orde, hij was ten slotte bijna twintig jaar toen hij van de kweekschool ging... Maar hoe kan zij hem voorstellen aan haar kennissen in Den Haag, aan oude studievrienden, aan de weinige familieleden van moeders kant die nog heeft...? Een boerenzoon, die rondloopt in een tenue dat niets verschilt van dat van den eersten den besten landarbeider, die een huis bewoont, dat alle comfort mist, en er geen flauw idee van heeft, wat gezelschapsmanieren inhouden. Natuurlijk, hij is een goed en een eerlijk mensch, en dat hij gevoel heeft, dat heeft hij wel bewezen door zijn ergernis over dat berkenlaantje en zijn verdriet over dat ongeluk dat zijn broer is overkomen. Misschien is hij niet zoo fijn besnaard als sommigen van de kunstenaars met wie zij de laatste jaren verkeer heeft, maar daar staat ook tegenover, dat er niets verwijfs aan hem is, en als een echte vrouw voelt Thea zich aangetrokken tot de kracht en de zuiverheid, die van dezen vreemden, teruggetrokken jongen uitgaan...

Door het stille huis klingelt de bel, een lang aangehouden, scherp geluid, dat haar doet opschrikken. Ze kijkt op de kleine pendule, en ziet, dat het al bijna negen uur is. Wie komt er zoo laat nog op bezoek? Zou Gert Jan...

Een ogenblik schrikt ze op in een verwachting die haar bang en blij maakt tegelijkertijd. Als hij... Maar dan wordt er op de deur geklopt, en het meisje, dat binnenkomt, zegt aarzelend:

„Daar is een man, juffrouw — en hij vraagt of hij u spreken kan.“

„Een man — wat bedoel je? Is het een heer?“

Het meisje schudt het hoofd.

„Nee, juffrouw, het is een van de arbeiders, ik geloof, dat hij bij Van den Bergh werkte, maar ze zeggen hier, dat hij kort geleden ontslagen is...“

„En nu moet hij mij spreken, zeg je? Heeft hij niet gezegd waarover?“

„Hij zei alleen: Ga maar aan de juffer zeggen, alsdat ik een belangrijke boodschap voor haar heb...“

Thea aarzelt even. Ze is heelemaal niet in de stemming om zich met de aangelegenheden van ontslagen arbeiders bezig te houden. Wat heeft zij daar eigenlijk mee te maken? Maar als echte dochter van haar vader heeft zij toch genoeg verantwoordelijkheidsgevoel om zich af te vragen, of die man misschien in moeilijkheden verkeert en ze hem met wat geld zou kunnen helpen. Bovendien komt haar vrouwelijke nieuwsgierigheid ook wel wat naar boven en dus zegt zij, snelbesloten:

„Laat hem dan maar binnen, Geertje. Ik zal wel eens met hem praten...“

„Hier?“ Het meisje kijkt een beetje verwonderd naar haar jonge meesters. „Zou u niet liever... hij ziet er zoo vuil uit...“

Thea glimlacht een beetje superieur.

„Doe maar, wat ik je gezegd heb. En als ik bel, kan je komen om hem uit te laten...“

Het meisje gaat heen. En Thea wacht...

Later kon Thea zich nooit veel meer van dit onderhoud herinneren. Zij weet alleen, dat de verlopen gedaante, die, zijn pet zenuwachtig ronddraaiend, de kamer komt binnenschuifelen, haar afkeer opwekt, en dat ze het onderhoud dan ook zoo snel mogelijk wil beëindigen.

„U wilde mij spreken?“

Ze staat daar, klein en tenger, in de groote kamer met de boekenkasten langs den muur en de blauw porseleinen borden boven de schouw. Achter haar speelt het vlammeende vuur hoog in den schoorsteen en legt een diepen gloed op het zware, donkerroode tapijt, waarin de voeten van den man verzinken. Hij wil gaan spreken, maar hij had niet gedacht, dat het zoo moeilijk zou zijn. Ondanks zichzelf is hij geïnponeerd door de omgeving, die zoo hemelsbreed verschilt met wat hij gewend is. Hij schraapt zijn keel en begint moeilijk:

„Kijk eens, juffrouw, dat zit zoo...“

En dan volgt een verward verhaal over het onrecht dat hij van Gert Jan te verduren heeft gehad, over het broodsgebrek waarin hij en Stine verkeerden, over den ouden Van den Bergh, die ook zoo'n goeie niet was. Thea luistert geduldig, maar haar oogen worden al grooter en grooter en eindelijk valt ze hem in de rede en zegt een beetje kortaf, terwijl ze haar wenkbrauwen optrekt:

„Maar mijn beste man, waarom kom je daarmee bij mij? Wat heb ik daar eigenlijk mee te maken? Als je klachten hebt, dan moet je bij G... bij Van den Bergh zijn, en niet hier.“

Joost is eerst een beetje beduusd door haar scherpere toon. Maar dan wint zijn aangeboren brutaliteit het van zijn verlegenheid en hij zegt

op een toon, alsof hij haar wil raden hem nu niets wijs te maken:

„Kijk eens, juffrouw, hoe het staat tusschen u en Gert Jan van den Bergh, dat weet eerst-daags het kleinste kind in den omtrek... En ik dacht zoo...“

„Wat je dacht is van geen belang,“ valt ze hem in de rede. „Maar wie bracht je op de gedachte, dat er iets bestaat tusschen mij en den boer van de Wilgenhoeve?“

Haar adem gaat snel, haar neusvleugels trillen. Zoo ver is het dus al gekomen, dat de menschen in het dorpje, misschien ook die in de stad, over haar praten en een idylle vermoeden tusschen haar en Gert Jan!

Och ja, het is waar, als je op het land woont, kan je nu eenmaal geen stap verzetten, of je wordt gecontroleerd. Zij, die uit een groote stad komt, vergeet dit maar al te vaak... Hoe anders was dat in Parijs, waar ze als verloren had geleefd in een zee van menschen, met niets dan haar kunst en een paar intieme vrienden. Hier is alles zoo eng, zoo bekrompen, hier weet iedereen alles van iedereen. En haar stem klinkt hoog en schel, als ze zegt:

„Laat me je dan hierbij duidelijk maken, dat die praatjes absoluut uit de lucht gegrepen zijn, en dat ik Gert Jan van den Bergh nauwelijks ken en hem vrijwel nooit zie. Vertel dat al-jeblijft aan de menschen, die... die dien onzin hebben uitgevonden.“

Joost is nu heelemaal verbouwereerd. Hij had gehoopt haar boos en wraakgierig te kunnen maken, door haar te vertellen, dat Gert Jan er nog een ander vriendinnetje op nahoudt, maar nu lijkt het hem dwaas, daarover te reppen. Misschien houdt ze zich maar groot, het is nu eenmaal altijd erg moeilijk, achter de gedachten van die groote lui te komen. Maar geld zal zij hem in ieder geval niet geven, zooals hij had gehoopt. Mistroostig zegt hij:

„Nou ja, ik had eigenlijk wel kunnen begrijpen, dat het niet waar was, van u en Gert Jan. Want hij loopt nou al maanden achter de dochter van Thomassen aan, en dat is een verdraaid flinke meid, die zeker geen loopje met zich zou laten nemen...“

Tersluiks bespiedt hij de uitwerking van zijn woorden. En hij kan er voldaan over zijn. Want Thea, hoe beheerscht ook, verschiet toch van kleur en zegt, te haastig om het onverschillig te doen klinken:

„Thomassen, wie is dat?“

„Ik bedoel Rietje uit de Gouden Roos.“

„Dat is een mooi meisje, juffrouw, alleen een beetje te mager naar mijn smaak, maar ze heeft ook duiten, en daar letten de boeren hier allemaal op, dat begrijpt u...“

„Ja, ik begrijp het,“ zegt ze moe. „Maar het was niet noodig geweest, me dat te komen vertellen, want ik heb met die menschen in het geheel niets te maken. En ga nu maar heen. Hier heb je iets voor je moeite.“

Ze neemt met lusteloze gebaren een bankbiljet uit het kistje in de lade van het schrijfbureau. Joost grijnst opnieuw, maar nu is er iets van dierlijke dankbaarheid in zijn oogen als hij naar de deur schuift, zonder dat ze zijn onderdanigen groet beantwoordt.

Als hij weg is, zit Thea daar nog lang. En ze weet niet, wat erger is, de tweestrijd, toen ze zich afvroeg, of er ooit iets tusschen haar en Gert Jan zou kunnen bestaan, of de zekerheid dat ze niet alleen hem maar ook het respect, dat ze voor hem had, voorgoed heeft verloren...

In haar is een gevoel van vernedering zoo groot, dat ze wel zou willen sterven van schaamte. En er is niemand, aan wien zij dit vreeselijke oot zal kunnen vertellen, ze moet het alleen dragen. Als nu haar vader nog leefde... Wat zou het heerlijk zijn, haar hoofd op zijn schouder te leggen en al haar verdriet en onzekerheid weg te huilen, terwijl hij zachtjes haar schouder streelde, zooals hij deed toen ze nog een klein meisje was en huilend bij hem kwam na haar moeders dood...

Nu niet denken aan al dit afschuwelijke, vooral niet aan Gert Jan, die misschien tegen anderen gepocht heeft op de kansen die zij hem geboden heeft, op het feit, dat zij zich niet afkeerig getoond heeft van een omgang, die, nu ja, ze moet het zich eerlijk bekennen, noodwendig moest leiden tot wat vandaag gebeurd is.

Maar diep in haar is iets, dat haar zegt, dat Gert Jan zoo niet is, dat hij, die altijd zwijgt, zich ook in dit opzicht niet vergalopperen zal. Is het niet juist dát, wat haar altijd in hem aantrok, waarom ze hem hooger stelde dan veel andere, meer geciviliseerde mannen die ze ontmoet heeft? Maar waarom komt juist vanavond dat afschuwelijke gedachte haar in de gedachten, dat ze eens gelezen heeft in een ouden studentenalmak, en dat haar toen, door de overeenkomst van de namen, zoo getroffen heeft:

Gert Jan zijn huisvrouw is gestorven,

Hij heeft er weet van, d'arme vent... Wat kon ze puike boter maken,

Hoe was ze met de kaas bekend....

Nu zit hij voor zijn huis te rooken

Den dag na de begrafenis,

Wanneer zijn knecht hem komt vertellen,

Dat hem een kalf geboren is....

Hij denkt aan 't pasgeboren kalfje

En aan zijn pasgestorven Greet,

Trekt aan zijn pijp, en zegt wijsgeerig:

„Ja, de een die kump, en d'ander geët...“

WORDT VERVOLGD

Hendrick DE KEYSER,

de groote bouwmeester, werd opgeleid door een beviend stads-architect. Voor UW opleiding staan 200 lecraren gereed... bij PBNA, dat U met zijn schriftelijke methode snel en grondig opleidt voor alle technische examens en beroepen!

Schriftelijke opleiding voor: BOUWKUNDE, WEG- EN WATERBOUWKUNDE, WERKTUIGBOUWKUNDE, ELECTROTECHNIEK, CHEMISCHE TECHNIEK, ZUIVELTECHNIEK, TUINONTWERPER, MODERNE RECLAME

Vraagt Prospectus 103.

PBNA
ARNHEM

Die leelijke "Kou"

Neem 'n "AKKERTJE"
De Nederlandsche Pijnstiller

De Dakter zei:
Borstvoeding- en daarna:

Molenaar's Kindermeel

Uitsluitend verkrijgbaar op de daarvoor bestemde bon.

„Weldoener der menschheid“

1789

Boldoot

Pastol Tandmiddelen
Talkpoeder - Huidcrème

zijn, zij het in beperkte mate, nog steeds verkrijgbaar.

Eau de Cologne - Lavendel

Van deze artikelen hebben wij de verkoop, naar wij hopen zeer tijdelijk, moeten stopzetten.

Hij helpt arme buurtgenooten aan een voorschot. Als onderpand neemt hij de stamkaarten van hun gezin. Als ze niet op tijd terugbetalen, verkoopt hij de bescheiden die hij er op haalt. Een winstgevend, maar schandelijk bedrijf. Wilt U medeplichtig zijn door bonnen van hem te kopen? Nee:

-Dat is rantsoenen stelen!

EVD Publicatie van het Dep. van Handel, Nijverheid en Scheepvaart t. b. van het G. D. K.

Verkoudheid!

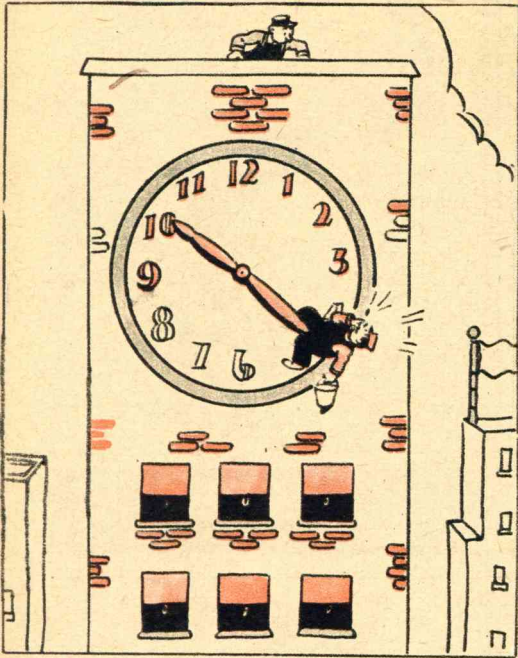
ASPIRIN
hoort in huis!

DE GRUYTER
DE KOFFIE- EN THEEWINKEL

OOK DÉ WINKEL VOOR UITSTEKEND KOFFIE- EN THEESURROGAAT

TOT LEERINGE ENDE VERMAECK!

„Jaap, hoe laat is het?!”

Mislukt

Ons uitgaan gaat de aandacht trekken, Frans. Zullen we ons maar niet gaan ver-loven?”
„Een goed idee, maar waar vinden we zoo gauw iets geschikts?”

Moelijk

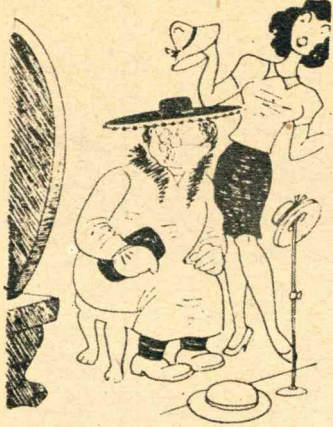
En hoe vindt u onze nieuwen radio-zanger?”
„Dat weet ik niet. Ik heb zijn portret nog niet gezien.”

Pijnlijk

Kijk, daar aan den overkant staat mijn vacantiehuisje! Is het geen lusthof?”
„Bedoel je daar waar die vlaggestok in den tuin staat?”
„Vlaggestok? Dat is mijn vrouw!”

De kleine koopman

Moeder, hoeveel ben ik u waard?”
„O, kindje, meer dan een miljoen.”
„Ach, manis, kunt u mij daarop geen dubbeltje voorschot geven?”

„Nee, juffrouw, dat is niets voor mij. Zoo lijk ik precies op een Spaansche danseres!”

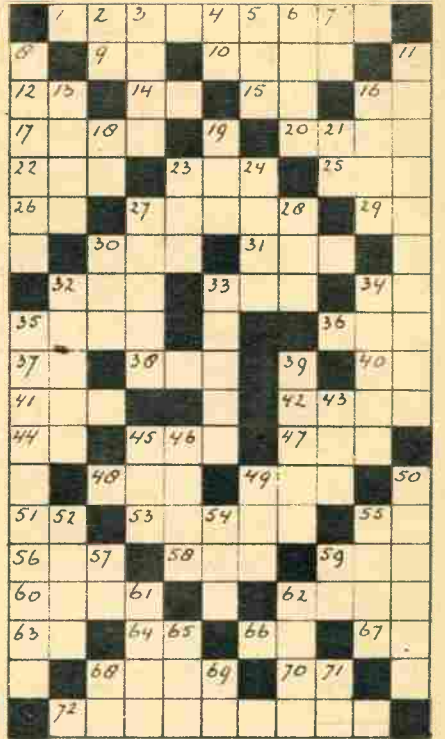
KRUISWOORDPUZZLE

HORIZONTAAL:

- 1 vliegtuig
- 9 zangnoot
- 10 pit
- 12 element
- 14 klaar
- 15 bevel
- 16 voertuig
- 17 kommer
- 20 garut
- 22 aanslibbing
- 23 afstand
- 25 honingdrank
- 26 muzieknoot
- 27 zuivelproduct
- 29 onbekende
- 30 vrucht
- 31 tool
- 32 koud
- 33 kleedingstuk
- 34 Romeinsch keizerrijk
- 35 schildknaap
- 36 kerkelijk vonnis
- 37 telwoord
- 38 bitter vocht
- 40 divisie infanterie
- 41 belemmering
- 42 getal
- 44 motorschip
- 45 vreemde munt
- 47 tweetal
- 48 tweezang
- 49 productiviteit
- 51 tijdsbepaling
- 53 dondergod
- 55 familielid
- 56 mak
- 58 bedrag
- 59 onvruchtbaar
- 60 bloem
- 62 groente
- 63 geneeskundige dienst
- 64 astronomische eenheid van lengte
- 66 bevestiging
- 67 voorzetsel
- 68 zijtak van de Elbe
- 70 scheepsonderdeel
- 72 kerkdienaar

VERTICAAL:

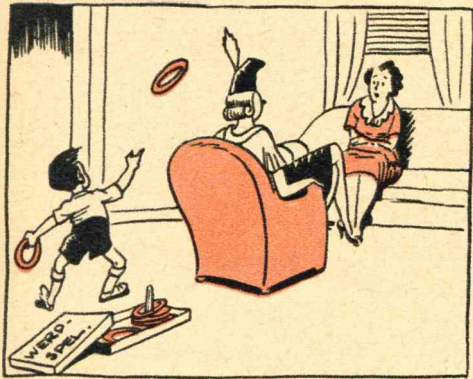
- 2 maat
- 3 opening
- 4 maanstand
- 5 wig
- 6 zeebewoner
- 7 voegwoord
- 8 doorgang
- 11 staat in Zuid-Amerika
- 13 bedwelmig
- 16 deel van het koren
- 18 herkauwer
- 19 Europeaan
- 21 voorzetsel
- 23 roofdier
- 24 betoog
- 27 omsingeling
- 28 paard
- 30 jong zoogdier
- 32 rütiig
- 33 stopplaats
- 34 draadlooze omroep
- 35 zelfbewuste
- 39 reptiel
- 43 lichaamsdeel
- 45 bedaagd
- 46 bloem
- 49 dier
- 50 zeemacht
- 52 karakter
- 54 zuster
- 55 familielid
- 57 zangnoot
- 59 medicus
- 61 voedingsmiddel
- 62 Turksche munt
- 65 roem
- 68 amtsshalve
- 69 godsdienstige vereniging
- 71 riviertje

OPLOSSING VORIG NUMMER

Bevatten, soep, riep, e, op, sla, onder, gras, kr, oden, s, aria, a, d, r, opa, Arras, en, prelude, do, n, c, alp, eng, l, kat, lek, erg, bepalen, l, ore, etalon, neeten, leb, t, buigend, nes, zon, Oss, e, leg, ets, k, v, ad, terrier, te, Beets, tuk, b, d, a, bete, s, pose, ra, rite, pedel, Ede, en, i, eere, takt, akkerman

Teekeningen: Fr. Piët, Dajke.

„Jantje, laat dat!”

„Henril Je hebt gedronken!”

Die vreemde woorden

Wat is dat eigenlijk: ehiromantie?”
„O, dat is de kunst om uit de hand te lezen.”
„Haha! Wat een onzin. Denken ze soms dat ik een krant met de voeten vasthoud?”

De wereld is rond

Hoe gaat het met je zoon?”
„Laten we niet over dien bengel praten. Ik ben met niets begonnen, maar als hij zoo doorgaat zal hij met niets uitscheiden.”

Hij: „Als jonge man heb ik oorlog gevoerd met de Zoeloeckaffers.”
Zij: „Zoo, en aan welken kant hebt u gevochten?”

VOOR DE JEUGD

